

Długoleka, dnia 12.01.2020 rok

Sprawozdanie z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie dla gminy Długoleka za rok 2019

I. Przemoc w ujęciu psychologicznym

Przemoc i agresja to pojęcia skoliigacone. Terminy te pokrywają się znaczeniowo – dotyczą zachowań wywołujących negatywne skutki zarówno psychiczne jak i fizyczne. Przemoc zarówno jak i agresja polegają na celowej i bezpośredniej szkodzie względem drugiej osoby (lub zwierząt czy rzeczy), poprzez użycie siły fizycznej lub psychicznej. Do agresywnych działań fizycznych należą wszelkie zachowania z użyciem siły, które mogą spowodować uszkodzenia ciała. Zaliczamy do nich między innymi popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, spoliczkowanie. Do agresywnych działań psychicznych zaliczyć można między innymi: izolację, wyzwiska, ośmieszanie, groźby, kontrolowanie, krytykowanie, poniżanie, demoralizację, ograniczanie kontaktów, ciągłe niepokojenie. Rozróżnienie przemocy od agresji jest bardzo ważne, ponieważ od tego zależą dalsze działania. Te dwa pojęcia odróżnia przewaga sił jednej ze stron. W przypadku agresji jest ona zrównoważona, zaś w przypadku przemocy jest ona zawsze po stronie sprawcy. Przemoc jest nierównym układem sił - silniejszy wykorzystuje słabszego. Odpowiedzialność za przemoc zawsze ponosi sprawca. Przemoc narasta – eskaluje, ma charakter procesualny z tendencją do powtarzania się. Jest nagradzająca.

Agresja	Przemoc
<ul style="list-style-type: none"> • Zawiera intencję • Narusza prawa • Powoduje szkody • Siły obu stron są wyrównane 	<ul style="list-style-type: none"> • Zawiera intencję • Narusza prawa • Powoduje szkody • Osadza się na asymetrii sił

Przemocą w rodzinie nazywamy zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie lub zaniechanie, skierowane przeciw członkowi rodziny naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Jest to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie, bądź też zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste. W szczególności działania narażające na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające godność, nietykalność cielesną, wolność – w tym seksualną, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.¹ Przemoc kotwaczy się w umyśle ofiary, lokując się w pamięci emocji – poprzez utrwalanie urazu. Rozpatrujemy ją w paradygmacie traumy, kryzysu lub zjawiska w aspekcie indywidualnym, dysfunkcji systemu rodzinnego i grup społecznych. Osoby stosujące przemoc, pozbawiają ofiary poczucia mocy sprawczości, wywołują w nich chroniczny stres z powodu klimatu nieprzewidywalności, co z kolei skutkuje uruchomieniem przez nie mechanizmów przystosowawczych. Przemoc jest dysfunkcją reguł rodzinnych, do których zaliczyć można uwikłanie w tajemnice, tabu rodzinne, nieumiejętność komunikowania się – komunikacja „nie wprost” lub podwójna komunikacja. Reguły rodzinne kształtują postawy, oczekiwania i cele rodziny. Określają kto ma władzę autorytet i jak ich używać. Zawierają założenie dotyczące funkcjonowania rodziny w wyniku zmian. Określają także jak członkowie rodziny mogą się ze sobą komunikować. Reguły rodzinne możemy podzielić na zdrowe – funkcjonalne i chore – niefunkcjonalne. Funkcjonalne są możliwe do osiągnięcia, brzmiały szczerze i rozsądnie,

¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005r.o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Art. 2

dają bezpieczeństwo, są ustanowione dla dobra całej rodziny, są elastyczne np.: „nikogo z rodziny nie możesz uderzyć”, „dzwonisz, gdy zamierzasz przyjść późno”. Niefunkcjonalne są ustanawiane dla czyjejś korzyści, dla podtrzymania bezosobowych zasad. Skłaniają ludzi do nieuczciwości i manipulowania innymi, w celu zaspokojenia potrzeb i uniknięcia poczucia winy. Są sztywne, a zmiany traktują jako zagrożenie np.: „Nie mów!”, „Nie czuj!”, „Nie ufaj!”, „Nie zmieniaj!”.

W ujęciu psychologicznym osoby doznające przemocy w rodzinie, doznają uszkodzeń w sferze poznawczej, emocjonalnej oraz wywierania wpływu. Pierwsza sfera dotyczy zaburzenia dotychczasowego przekonania o świecie, ludziach i o sobie samym – ofiara jest zdezorientowana. W takiej sytuacji zerwane zostaje poczucie ciągłości - „wczoraj” nie wystarcza by przewidzieć „jutro”. Emocjonalna sfera skupia się na koncentracji życia wokół cierpienia, poczucia zagrożenia, zamętu, bezradności, apatii itp. Wywieranie wpływu jest utratą poczucia skuteczności, kontaktu z własną mocą i zdolnościami do dysponowania wpływem. Osoba uwięziona w przemoc posiada charakterystyczny sposób funkcjonowania wynikający przede wszystkim z poziomu wiktyimizacji, ale również problemów współlistniejących. Czynniki, te możemy podzielić na:

ZNIEWALAJĄCE	WYZWALAJĄCE -WYŁOM
Zewnętrzne podmiotowe np. : brak mieszkania, pracy, izolacja społeczna, presja rodziny(mity).	Zewnętrzne podmiotowe np. : wsparcie społeczne, dostępność instytucji pomocowych.
Wewnętrzne elementy sytuacji np. : wstyd, lęk, strach, uwięzienie w mechanizmy psychologiczne, przekonanie o braku wpływu, depresja.	Wewnętrzne elementy sytuacji np. : umiejętność zapewnienia sobie i dzieciom bezpieczeństwa oraz umiejętność sięgania po pomoc, samodzielne działania, podejmowanie świadomych decyzji. Świadomość praw.

Zespół stresu pourazowego odnosi się do zjawisk jednorazowych i zakończonych. Klasyfikuje się go ze względu na: obecność traumatycznego doświadczenia związanego z zagrożeniem życia, przeżywanie tego doświadczenia-nawracające myśli, koszmary, epizody „flashback”, uporczywe unikanie bodźców kojarzonych z sytuacją, unikanie myśli, rozmów, niepamięć, odrętwienie emocjonalne, uporczywe objawy zwiększonego pobudzenia (którego nie było przed urazem) trudności z zasypianiem, drażliwość, wybuchy złości, trudność w koncentracji, reakcje strachu itp., upośledzenie funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym(występowanie objawów przez miesiąc).

U ofiar przemocy domowej doświadczającej zespołu zaburzeń stresu pourazowego i poddawanych intensywnej przemocy psychicznej, często rozwija się proces wiktyimizacji, który zmienia poczucie tożsamości maltretowanej osoby. Nazwa pochodzi od angielskiego słowa „victim” , które tłumacząc na język polskie oznacza „ofiara”. Wiktyimizację dzielimy na 3 etapy: zaburzenie utrwalonych przekonań, utrata wizji uporządkowanego świata/ sprzeciw/ złość; wtórne zranienie –reakcje otoczenia, instytucji, osób pomagających-niewiara w to co mówi, sugerowanie winy, przekonania oparte na mitach i stereotypach dot. roli kobiety, mężczyzny; przyjęcie tożsamości ofiary – nietolerancja własnych błędów, myślenie wszystko albo nic. Elementem procesu wiktyimizacji jest wyuczona bezradność Martina Selligmana, która wiąże się z upośledzeniem zdolności dysponowania własną mocą, utratą nadziei, poczuciem osamotnienia, beznadziejności oraz wykształceniem mechanizmów przystosowawczych. Amerykańska psycholog Lenore Edna Walker, badając kobiety doznające przemocy w rodzinie, opisała cyklicznie pojawiające się w ich związkach zdarzenia, dzięki

czemu wyróżniła trzy następujące fazy tj: Faza narastania napięcia, faza incydentów gorącej przemocy oraz faza miodowego miesiąca.²

Lenore Edna Walker przeprowadzając badania wśród kobiet, które były ofiarami przemocy zauważyła, że na początku pojawienia się aktów przemocy, podejmowały często działania przeciwstawiające się agresywnym zachowaniom partnera, jednak te nie przyniosły oczekiwanych efektów. W niedługim czasie, u kobiet tych zaobserwowano pojawienie się syndromu wyuczony bezradności, który przejawia się w zaprzestaniu podejmowania jakichkolwiek działań. Osoby krzywdzone, uważają iż cokolwiek by nie zrobiły to i tak nie przyniesie to oczekiwanego efektu a partner i tak znajdzie powód do agresywnych zachowań. Mimo, że osoby doznające przemocy mają wybór to w dalszym ciągu pozostaną w krzywdzącym związku. Ofiara przemocy odczuwa brak kontroli nad swoim losem i zaczyna wierzyć, że nie ma żadnego wyjścia z aktualnej sytuacji. W ten sposób "uczy się" jak znosić przemoc. Wszelkimi sposobami próbuje zminimalizować cierpienie. Stosuje strategie, które w pewnych okolicznościach mogą zmniejszyć występowanie przemocy, mimo że nie będą zapobiegać jej na dłuższy czas. Często towarzyszą temu apatia, lęk, depresja, uczucie ciągłego zmęczenia, niekompetencji. Syndrom wyuczony bezradności, działa jako silny czynnik zniewalający i przyczynia się do uwięzienia w związku krzywdzącym. Efekt wyuczony bezradności jest tym bardziej trwały im młodsza jest ofiara; ofiara dłużej pozostaje w związku na który nie ma wpływu, pomimo prób jego kontrolowania; ofiara posiada więcej doświadczeń z nieposiadania wpływu niż z posiadania go; osoba doznająca przemocy ma coraz mniej wiary i nadziei na zmianę sytuacji.

Zjawisko „prania mózgu” opisuje mechanizmy przemocy psychicznej. Jest to sposób wpływania na czyjeś poglądy oraz postawy tak, aby osoba działała zgodnie z oczekiwaniami sprawcy. Skutkuje u ofiary utratą sił, stanem wyczerpania, zmienia się jej obraz – widzi siebie jako osobę słabą, niekompetentną psychologicznie. Wyróżniono w zjawisku prania mózgu następujące etapy: izolację, monopolizację uwagi, indoktrynację, groźby i demonstrację siły, stwarzanie pozorów wolności/okazywanie pobłażliwości oraz odpowiedni system kar i nagród.

Syndrom sztokholmski jest stanem psychicznym, w którym u ofiar przemocy domowej pojawia się uczucie związane z odczuwaniem sympatii i solidarności z osobami krzywdzącymi. Może osiągnąć taki stopień, że osoby krzywdzone pomagają swoim prześladowcom w osiągnięciu ich celów. Ofiara identyfikuje się ze światem agresora. Przejawia instynkt samoobrony poprzez skupienie uwagi i energii na sprawcy – uczenie się go, co skutkuje paradoksalną wdzięcznością.

² <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzynie/30-cykle-przemocy-w-rodzynie>

I.1. Formy przemocy w rodzinie

W literaturze spotkać można różnorakie klasyfikacje przemocy. Najczęściej wyróżnia się przemoc: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną oraz polegającą na zaniedbaniu.³

Fizyczna	Duszenie; szarpanie; wykręcanie rąk; kopanie; odpychanie; popychanie; obezwładnianie; przytrzymywanie; spoliczkowanie; szczypanie; bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami; przypalanie papierosem; topienie; podpalenie; polewanie substancjami żrącymi; użycie broni; pozostawienie w niebezpiecznym miejscu; nie udzielenie niezbędnej pomocy; uszkodzenia ciała - urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia; choroby w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczuciu zagrożenia, strachu, lęku, napady paniki, bezsenność zaburzenia psychosomatyczne, itp.
Psychiczna	Wyzywanie; izolowanie; ośmieszanie; grożenie; poniżanie; upokarzanie; zawstydzanie; wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia; narzucanie swojego zdania, poglądów; stałe ocenianie; krytykowanie; wmawianie choroby psychicznej; kontrolowanie; ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi; wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania; ograniczanie snu, pożywienia i schronienia; stosowanie gróźb; szantażowanie; zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności; uniemożliwienie podjęcia jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa; osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania; całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy; stały strach i utrata nadziei; choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu.
Seksualna	Gwałt; wymuszanie pożycia seksualnego; nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych; zmuszanie do seksu z osobami trzecimi; sadyzm w pożyciu; wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych; obrażenia fizyczne; ból i cierpienie; obniżona samoocena i poczucie własnej wartości; utrata poczucia atrakcyjności i godności; zaburzenia seksualne; oziębłość; zamknięcie się /lęk; strach; unikanie seksu/ uogólniona niechęć i obawa do przedstawicieli płci sprawcy przemocy.
Ekonomiczna	pozbawianie środków do życia – niedawanie pieniędzy na podstawowe potrzeby; okradanie rodziny, zabierając pieniądze np. na hazard czy alkohol; ograniczanie dostępu do pieniędzy, np. wyliczanie pieniędzy na zakupy czy zabieranie karty kredytowej; ograniczanie możliwości korzystania ze wspólnych dóbr materialnych, np. mieszkania czy samochodu; kontrolowanie wydatków; obniżanie wartości zarobionych pieniędzy; obniżanie wartości i zdolności do samodzielnego życia; zastraszanie; przerzucanie odpowiedzialności za utrzymanie rodziny na partnera/kę; przekupywanie dzieci prezentami.
Zaniedbanie	niezaspakajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych dzieci; brak zagwarantowanej prawidłowej stymulacji poznawczej; porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia.

3 Wioletta Jedlecka „Formy i Rodzaje przemocy”

I.2. Procedura „Niebieskiej Karty”

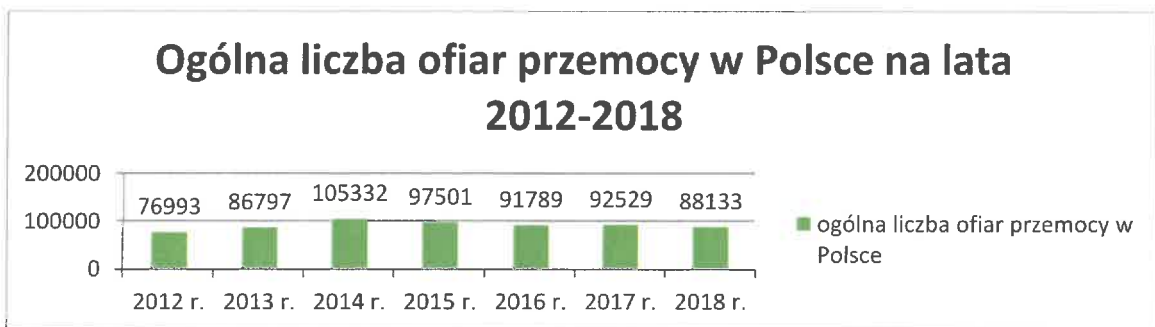
Głównym celem instrumentów pomocowych jest powstrzymanie przemocy (doraźnie), zapewnienie bezpieczeństwa, zorganizowanie działań nakierowanych na łagodzenie skutków przemocy, pomoc w zaspakajaniu potrzeb i dokonywaniu zmian, ale także terapia nakierowana na trwałe powstrzymanie przemocy i zmianę modelu funkcjonowania. Priorytetem instrumentów pomocowych jest bezpieczeństwo – realne. Podkreślanie podmiotowości, szanowanie uczuć, gotowości, wyborów, tempa zmian. Poniższa tabela przedstawia zależności pomiędzy kontaktem interwencyjnym a pomocowym.

	Kontakt interwencyjny	Kontakt Pomocowy
Kto do kogo?	pracownicy Instytucji pomocowych idą do klienta	klient przychodzi do pracowników instytucji pomocowych
Cel?	po stronie interwenta/instytucji Zatrzymanie przemocy, zapewnienie bezpieczeństwa	po stronie klienta Zmiana w funkcjonowaniu osoby i trwałe zatrzymanie przemocy
	<ul style="list-style-type: none"> • zebranie informacji na temat sytuacji w rodzinie • Interwent jest ekspertem –wskazuje oczekiwane zmiany • Realizacja celów instytucji • dostarczenie informacji o zjawisku przemocy, konsekwencjach (w tym prawnych), • planowanych działaniach, możliwości otrzymania pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • konieczna motywacja i decyzja osobista • klient jest ekspertem –wskazuje oczekiwane zmiany • Realizowanie celów klienta • Wykorzystanie zasobów klienta • Zmiana dotychczasowych strategii radzenia sobie
Obszar?	Interwencja prawna - „Niebieska Karta”	Pomoc psychologiczna –programy korekcyjno- edukacyjne, terapeutyczne

Podczas kontaktu interwencyjnego należy przestrzegać ścisłych zasad. Każda osoba prowadząca rozmowę powinna się przedstawić, wyjaśnić swoją rolę i cel rozmowy. Klient mając orientację w tej sprawie czuje się pewniej, rozumie sytuację w jakiej się znalazł, może określić swoją rolę i decydować o poziomie swojej aktywności. Odnosząc się do informacji, które posiada osoba prowadząca rozmowę, powinna opierać się na faktach pozyskanych od innych instytucji. Należy być jednoznacznym, ale pozostawać w kontakcie z klientem (poznać perspektywę klienta). Stawiać jasno warunki i określać co się stanie, gdy nie zostaną one spełnione. Informować jakie procedury zostaną uruchomione i co może z tego dla klienta wyniknąć. Koniecznie należy pamiętać aby oddzielić ludzi od problemów. Być miękkiem w stosunku do ludzi, lecz twardym do problemów. Zachowywać dystans – bez ocen i moralizowania. Interwencja na rzecz osoby stosującej przemoc musi być początkiem dalszej pracy – kontaktu pomocowego, gdzie aktywne słuchanie i empatyczne reagowanie jest umiejętnością podstawową w nawiązywaniu skutecznej komunikacji z klientem. Należy zadawać adekwatne

pytania, nie oceniać, nie interpretować. Odwoływać się do zasobów klienta i pomagać mu w poszukiwaniu najlepszych dla niego rozwiązań.

W procedurze „Niebieskiej Karty” można wyróżnić poszczególne etapy działania. Pierwszym z nich jest diagnoza/ rozpoznanie sytuacji, potrzeb oraz zasobów klienta. Zbadanie stopnia zagrożenia/ czy zaistniało przestępstwo. Drugim etapem jest interwencja (kryzysowa/ instytucjonalna). Kontakt z klientem – osobą doznającą przemocy. Następnie przedstawienie propozycji planu pomocy – podziału zadań, współpraca z instytucjami (trzeci etap). Czwartym etapem jest monitoring sytuacji rodziny, działań i ewaluacji efektów a na końcu zakończenie procedury. Dane statystyczne dotyczące działań podjętych wyłącznie przez Policję w procedurze „Niebieskiej Karty”, przedstawiają zjawisko występowania przemocy na przełomie lat 2012-2018. Według nich sporządzono poniższy wykres.⁴

Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A”⁵ Kartę A – która jest źródłem naszych informacji, wypełnia osoba doznająca przemocy, lub osoba, która jako pierwsza powzięła wiadomość o prawdopodobieństwie występowania przemocy. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. ⁶Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. ⁷ Interwencja kryzysowa jest paradygmatem kryzysu, homeostazy, przywróceniem równowagi emocjonalnej, poczucia kontroli oraz wpływu. Podczas interwencji oceniamy stopień zagrożenia, decydujemy o szybkości działania, dyrektywności, elastyczności. Kontakt służy zbudowaniu relacji, zasady dobrego kontaktu. Ważne jest zrozumienie jak klient przeżywa sytuację, jaki ma sposób narracji, ocena świadomości praw, sposób interpretowania, nadawanie znaczeń, gotowość.

Dane statystyczne dotyczące działań podjętych wyłącznie przez Policję w procedurze „Niebieskiej Karty”, przedstawiają liczbę wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” na przełomie lat. Według nich sporządzono poniższy wykres.⁸

⁴ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863.Przemoc-w-rodzinie.html>

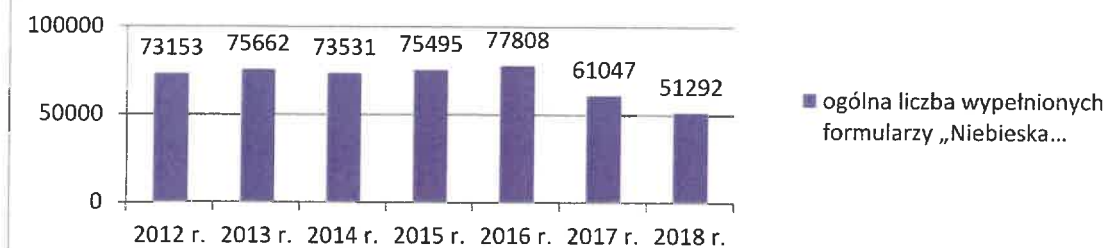
⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. § 2. I

⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie art. 9d ust. 2.

⁷ Ibidem § 3.

⁸ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863.Przemoc-w-rodzinie.html>

Ogólna liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” w Polsce na lata 2012-2018

Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta — A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta — B”.⁹ Jest to informacja o przysługujących prawach zawierająca prawny aspekt przemocy oraz informacje o możliwościach pomocy czy też miejscach uzyskania pomocy. Oryginał „Niebieskiej Karty — A” przekazuje się do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego w terminie nie później niż 7 dni od dnia wszczęcia procedury. Następnie przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta — A” przekazuje go członkom zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej w ciągu 3 dni od dnia otrzymania.

Na posiedzeniu członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz „Niebieska Karta — C”.¹⁰ Rozmowa musi przebiegać w bezpiecznych warunkach z poszanowaniem godności/podmiotowości klienta, koncentrując się na jego potrzebach oraz na informacjach od niego uzyskanych. Po rozmowie z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie ustalany jest plan pomocy, zgodny z potrzebami klienta.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej wypełniają formularz „Niebieska Karta — D” w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.¹¹ Rozmowa musi przebiegać w bezpiecznych warunkach z poszanowaniem godności klienta. Celem rozmowy jest wy tłumaczenie inicjatywy spotkania, rozeznanie sytuacji, zrozumienie sytuacji przez klienta, ustalenie działań. Rozmowa powinna być łagodna, a jednocześnie stanowcza. Zasada negocjacyjna: „bądź miękki wobec ludzi, a twardy wobec problemu”.

Monitoring bezpieczeństwa w ramach procedury oparty na współpracy z klientem, kontroluje aktualną sytuację rodziny. Wizyty środowiskowe odbywają się w miejscu pobytu osoby doznającej przemocy przez funkcjonariusza policji i pracownika socjalnego Ośrodka. Jeśli przemoc ustanie, a przesłankami do jej wystąpienia wygasną, plan pomocy zostanie zrealizowany lub wystąpi brak zasadności działań, następuje zamknięcie Procedury „Niebieskiej Karty”. Zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Celem zwiększenia skuteczności działań, ustalono zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz postępowania zarówno wobec osób dotkniętych przemocą jak i stosujących przemoc w rodzinie.

9 Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie § 6. 1.

10 Ibidem § 8. 2

11 Ibidem § 8. 6

II. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Przyjęcie założeń Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na rok 2019 w gminie Długołęka, służyło wypracowaniu właściwego systemu wsparcia dla osób i rodzin potrzebujących pomocy oraz zintegrowaniu przedstawicieli lokalnych instytucji w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Program zrealizował Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, policją, placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, zespołem kuratorskiej służby sądowej działającymi na rzecz rodzin i dzieci. Adresatami powyższego programu były osoby doświadczające przemocy w rodzinie, osoby stosujące przemoc w rodzinie, świadkowie przemocy oraz przedstawiciele władz lokalnych, instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin. Głównym celem programu była ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz realizacji celów ustawowych. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na rok 2019 w Gminie Długołęka został opracowany w oparciu o następujące akty prawne:

- a) ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390 t. j.);
- b) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2011 r. Nr 209, poz. 1245);
- c) ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2019 r. poz. 1507 t. j. ze zm.)
- d) ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 t. j. ze zm.);
- e) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030 t. j. ze zm.);
- f) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2018 r. poz. 998 t. j. ze zm.);
- g) Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M. P. z 2014. poz.445)

II.1. Realizacja zadań prowadzących do osiągnięcia celu programu:

- I. **Zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie poprzez działania monitorujące, diagnozujące i zapobiegające powstawaniu sytuacji kryzysowych, zagrażających bezpieczeństwu rodziny**
  - a) Przeprowadzanie wywiadów środowiskowych umożliwiających diagnozę problemu przemocy w rodzinie oraz systematyczne monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy i zagrożonych

wystąpieniem przemocy. Są to działania obowiązkowe wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz z ustawy o pomocy społecznej, podejmowane przez pracowników ośrodka pomocy społecznej, we współpracy z przedstawicielami szkół, policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przedstawicieli instytucji działających na rzecz rodziny, w tym z placówkami służby zdrowia i zespołem kuratorskiej służby sądowej. W ramach procedury „Niebieskiej Karty” osoby/rodziny były systematycznie (raz w miesiącu lub odpowiednio częściej) odwiedzane przez pracownika socjalnego oraz dzielnicowego Komisariatu Policji w Długołęce, w celu wzmocnienia bezpieczeństwa i wsparcia osobom, co do których zachodzi podejrzenie, że są ofiarami przemocy domowej. W stosunku do osób, co do których zachodziło podejrzenie, że są sprawcami przemocy domowej prowadzone były rozmowy edukacyjne oraz informujące o konsekwencjach stosowania przemocy domowej z art. 207 Kodeks karny¹². W rodzinach, w których znajdowały się małe dzieci występowało do szkół z wnioskiem o wydanie opinii dot. funkcjonowania dziecka w szkole oraz z wnioskiem o objęcie dziecka wsparciem pedagoga / psychologa szkolnego, w związku z występowaniem przemocy w rodzinie. W przypadkach stwierdzenia problemu nadużywania alkoholu, działania Zespołu Interdyscyplinarnego prowadzone były we współpracy z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Długołęce. Ośrodek Pomocy Społecznej prowadził stałą współpracę, w szczególności ze szkołami, Komisariatem Policji w Długołęce, asystentami rodziny (w rodzinach objętych pracą asystenta rodziny), kuratorami sądowymi (w rodzinach objętych nadzorem kuratora) w zakresie monitorowania sytuacji związanych z przemocą, poprzez spotkania, wymianę informacji, opracowywanie indywidualnych planów pomocy oraz procedur.

- b) Prowadzenie pracy socjalnej polegającej na rozpoznawaniu zagrożeń i ocenie sytuacji rodziny doświadczającej przemocy oraz motywowaniu, wspieraniu i pomocy rodzinie w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania, w szczególności osób starszych, niepełnosprawnych w tym niepełnosprawnych intelektualnie.
- c) Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawcze, w tym doświadczającym przemocy, wsparcia asystenta rodziny. Praca z rodziną prowadzona była za jej zgodą, w miejscu zamieszkania rodziny lub odpowiednio na skutek postanowienia sądu o przedzieleniu rodzinie asystenta rodziny. Praca asystenta rodziny z rodziną dotkniętą przemocą obejmowała pomoc w zakresie radzenia sobie z zachowaniami przemocowymi, zmianę postaw wobec przemocy w rodzinie, zarówno przez osoby doświadczające przemocy, jak i stosujące przemoc, edukację w zakresie psychologicznych i społecznych źródeł zachowań przemocowych. Asystenci Rodziny w okresie od października do grudnia 2019r. przeprowadzili warsztaty dla rodziców i dzieci, w trzech miejscowościach (Stępiń, Pasikowice, Brzezia Łąka), w dwóch blokach tematycznych:
  - kulinarne – celem było nabycie nowych umiejętności kreatywnego, a zarazem prostego spojrzenia na rzemiosło kulinarne (gotowanie zupy dyniowej),

---

12 Art. 207. [Znęcanie się]

§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

- manualne – nabywanie nowych umiejętności podczas prac plastyczno – technicznych (stroiki bożonarodzeniowe).
  - d) Pomoc w realizacji podstawowych potrzeb bytowych rodziny, w tym osób starszych i niepełnosprawnych w ramach ustawy o pomocy społecznej - przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych ze względu na trudną sytuację życiową, w tym występującą przemoc w rodzinie.
  - e) Tworzenie warunków umożliwiających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie otrzymywanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych. Uchwała Rady Gminy w Długołęce w sprawie określenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, zawiera kryteria i punktacje dla oceny wniosku o zawarcie najmu lokalu mieszkalnego, które uwzględniają sytuację występowania przemocy w rodzinie. Współdziałanie dotyczące wymiany informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie. Pracownicy socjalni przekazują organom ścigania i wymiarowi sprawiedliwości informacje o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby, które posiadają już wyrok za stosowanie przemocy w rodzinie.
  - f) Współdziałanie dotyczące wymiany informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie. Pracownicy socjalni przekazują organom ścigania i wymiarowi sprawiedliwości informacje o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby, które posiadają już wyrok za stosowanie przemocy w rodzinie.
- II. Zwiększenie skuteczności ochrony, dostępności pomocy oraz wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, realizowane było poprzez następujące działania:**
- a) Podejmowanie działań w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - zadanie obowiązkowe wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, realizowane przez członków zespołu interdyscyplinarnego: zwoływanie posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, organizowanie grup roboczych, w szczególności opracowanie i realizacja planu pomocy rodzinie, w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w konkretnej rodzinie, kierowanie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego osób nadużywających alkoholu - wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc.
  - b) Wspieranie funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
  - c) Realizację procedury „Niebieskie Karty”. Zadanie realizowane było przez podmioty powołane w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” na podstawie art. 9d ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tj. pracowników socjalnych, Policję, przedstawicieli szkół, przedstawicieli ochrony zdrowia, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej, opracowywali indywidualny plan pomocy dla osoby doświadczającej przemocy i jej rodziny, który zawierał propozycje działań pomocowych. Plan pomocy sformułowany jest na podstawie sporządzonej diagnozy sytuacji rodziny i ustalonych z rodziną potrzeb. Procedura „Niebieskiej Karty” realizowana była zgodnie z obowiązującymi przepisami
  - d) Podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, realizowane zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym podejmowanie działań przez pracowników socjalnych, Policję oraz przedstawicieli ochrony zdrowia, w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia

dziecka zgodnie z art. 12a¹³ ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (umieszczenie dziecka dotkniętego przemocą poza rodziną).

- e) Podejmowanie działań w ramach Zespołu Pomocy Rodzinie, mających na celu nabycie motywacji do podejmowania zmian i wysiłków, zmierzających do wzmocnienia lub odzyskania zdolności pełnienia prawidłowych ról społecznych, poprzez:
- indywidualne spotkania z osobami i rodzinami, w których występuje trudne sytuacje życiowe, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości, uprawnienia i zasoby, gdzie występuje problem alkoholowy, przemoc domowa, problemy opiekuńczo – wychowawcze, których celem jest edukacja i motywacja do podejmowania zmian,
  - dostosowanie czasu spotkań do indywidualnych możliwości osób i rodzin (spotkania w godzinach popołudniowych, sporadycznie w miejscu zamieszkania klienta),
  - udzielanie wsparcia osobom i ich rodzinom w trakcie podejmowania zmian,
  - poradnictwo i wsparcie dla osób poszukujących rozwiązywania problemów swoich i swoich bliskich,
  - edukacja i wsparcie psychiczne dla osób dotkniętych trudnymi sytuacjami życiowymi, przemocą domową i rodzin osób uzależnionych od alkoholu.
  - ustawiczne informowanie osób i rodzin z problemem uzależnienia o możliwości korzystania z dostępnych form pomocy terapeutycznej i konsultacyjnej, w tym informowanie o istocie choroby alkoholowej i możliwościach leczenia oraz informowanie o istocie współuzależnienia i możliwościach terapii w tym zakresie,
  - informowanie o mechanizmach przemocy domowej i możliwościach terapii, w tym rozpoznawanie zjawiska przemocy domowej, udzielanie stosownego wsparcia i informacji o możliwości uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy,
  - współpraca ze szkołami, zakładami opieki zdrowotnej, policją, w zakresie pozyskiwania źródła informacji o środowiskach rodzinnych, wymagających pomocy oraz planu pomocy osobom i rodzinom,
  - rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (ulotki, broszury, wydania książeczkowe).
- f) Prowadzenie poradnictwa, indywidualnych działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do osób uzależnionych – sprawców przemocy w rodzinie i współuzależnionych w ramach pracy socjalnej:
- informowanie osób i rodzin z problemem uzależnienia o możliwości korzystania z dostępnych form pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej;
  - informowanie i motywowanie do uczestnictwa w terapii dla osób uzależnionych i grupach samopomocowych;

13 Art. 12a. [Odebranie dziecka z rodziny]

1. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z *przeciążeniem* w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

2. Tryb umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej regulują przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332, 1045 i 1199).

3. Decyzję, o której mowa w ust. 1, pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką.

- informowanie o istocie choroby alkoholowej, mechanizmach uzależnienia i możliwościach leczenia;
  - współpraca z placówkami leczenia odwykowego – ambulatoryjnymi i stacjonarnymi.
- g) Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc, w 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce, realizował projekt: „Rozmawiaj bez przemocy” współfinansowany przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Ochronowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”. Zostały zorganizowane spotkania „Odbuduj swoją siłę” dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie, w tym matek z dziećmi. Podczas 2-godzinnych spotkań, które odbyły się w świetlicach wiejskich, w trzech wybranych miejscowościach gminy, osoby doświadczające przemocy w rodzinie uczestniczyły w zajęciach edukacyjnych w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc. Podczas spotkań zapewniona była opieka animatora dla dzieci, tak by opieka nad dzieckiem nie stanowiła ucieczki przed uczestnictwem w zajęciach, a co za tym idzie wprowadzeniem zmian w życie.
- h) Prowadzenie poradnictwa i edukacji przez pracowników socjalnych, w tym asystentów rodziny służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców, w rodzinach zagrożonych przemocą. W ramach projektu „Rozmawiaj bez przemocy”, trzy rodziny zostały objęte indywidualnymi spotkaniami z psychologiem „Naucz się ze mną rozmawiać” – warsztaty z rodzicami w miejscu zamieszkania, do których mogły włączyć się dzieci. Działanie skierowane było do rodzin z dziećmi, wobec których nie jest prowadzona procedura „Niebieskiej Karty”, jednak występowało zagrożenie przemocą w rodzinie (konflikty, nieprawidłowe wypełnianie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych względem dzieci). Zakres tematyczny spotkań: nabycie umiejętności komunikacji z członkami rodziny, pozbawionej przemocy, agresji, mających zapewnić poczucie bezpieczeństwa, przynależności, akceptacji oraz zbudowanie relacji opartej na szacunku. Terapeuta zwiększył świadomość rodziców na temat negatywnego wpływu przemocy domowej na rodzinę. Zwrócił szczególną uwagę na rozwiązywanie trudności wychowawczych z dziećmi, które są ofiarami i/lub świadkami przemocy w rodzinie. Każda z rodzin została wyposażona w literaturę oraz gry poprawiające relację między jej członkami.
- i) Pomoc i organizowanie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie dostępu do konsultacji i bezpłatnego specjalistycznego poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. Realizowanego m.in. w ramach NFZ znajdujących się na terenie gminy tj.: Centrum Profilaktyki i Terapii Psychiatrycznej „SALUS” w Długołęce oraz we Wrocławiu np., Wojewódzka Przychodnia dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych we Wrocławiu. Organizację i pomoc w dostępie do poradnictwa prawnego - np. Ośrodek Interwencji Kryzysowej AKSON, Centrum Praw Kobiet we Wrocławiu, Niebieska Linia. Pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą świadczy również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, Ośrodek Interwencji Kryzysowej AKSON we Wrocławiu. W okresie od maja 2019 r. do grudnia 2019 r., Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce, realizował projekt: „Rozmawiaj bez przemocy” współfinansowany przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Ochronowego „Wspieranie Jednostek Samorządu

Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, kwota dotacji wyniosła 37.000 zł, a wkład Gminy Długołęka wyniósł 18.000 zł. W ramach projektu zrealizowano następujące działania:

- Kampania informacyjno-edukacyjna na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Celem kampanii była promocja projektu oraz upowszechnienie wśród społeczności lokalnej wiedzy o formach wsparcia dla osób dotkniętych i zagrożonych przemocą w rodzinie. Formy przekazu: plakaty, ulotki, broszury informacyjne dołączone do gminnej gazety, informacje zamieszczane na fanpage na portalu Facebook, a także na stronach GOPS i Urzędu Gminy Długołęka, został zakupiony roll-up z logiem projektu.
- Międzygminna Konferencja - Forum profilaktyki i zapobiegania przemocy w rodzinie – konferencja w ramach międzygminnego porozumienia dla mieszkańców trzech gmin: Długołęki, Siechnic, Żórawiny oraz zaproszonych osób, które działają w obszarze przeciwko przemocy w rodzinie, m.in. dyrektorzy szkół, pedagodzy, przedstawiciele społeczności lokalnej tj. radni, sołtysi, członkowie Zespołów Interdyscyplinarnych. Na forum specjaliści poprowadzili wykłady dot. przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w szczególności wobec dzieci. Zaproszeni prelegenci: Renata Durda – kierownik Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, członkini Zespołu Monitorującego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Pracy i Polityki Społecznej, społeczna doradczyni Rzecznika Praw Dziecka; Iwona Waszkiewicz - psychoterapeuta, specjalista terapii osób stosujących przemoc oraz doświadczających przemocy; Monika Kurzynoga – doktor nauk społecznych, pedagog, trener, kurator.
- Konkurs dla dzieci i młodzieży szkolnej pt. „Stwórz historię – mówię NIE przemocy”. Ogłoszenie konkursu z nagrodami, w którym dzieci miały za zadanie sporządzić graficzną lub bajkową opowieść o przeciwstawianiu się przemocy w rodzinie. Konkurs był ogłoszony w szkołach, co dało okazję nauczycielom i wychowawcom do dyskusji o skutkach przemocy w rodzinie, działaniach profilaktycznych. Konkurs był ogłoszony w dwóch kategoriach głównych (z podziałem na kategorie wiekowe): graficzną, w formie komiksu lub tekstową w formie bajki/opowiadania.
- Gminny Dzień Bez Przemocy zorganizowany w Szkole Podstawowej w Brzeziej Łące objął następujące działania: edukacyjne pogadanki dla uczniów dotyczące tematyki przeciwdziałania przemocy oraz dostępnych form wsparcia - przeprowadzone przez członków ZI w Długołęce, wypuszczenie przez dzieci balonów, jako symbol sprzeciwu wobec zjawisku przemocy, przekazanie uczniom piłeczek antystresowych, wspólne robienie plaketek o tematyce przeciwdziałania przemocy,
- Indywidualne konsultacje z psychologiem dla osób stosujących przemoc w rodzinie, skierowane w szczególności do osób, w których była prowadzona procedura Niebieskiej Karty - pomoc osobom stosującym przemoc, w radzeniu sobie w sytuacjach dużego stresu, kryzysu oraz pomoc w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację. Celem spotkań było uzyskanie przez sprawcę świadomości na temat własnych przemocowych zachowań wobec członków własnej rodziny, nauki umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów bez użycia agresji i konstruktywnego wyrażania uczuć oraz nauki umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie.

- „Akademia aktywnego rodzica” – warsztaty, poradnictwo rodzinne i psychologiczne dla rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie – warsztaty dla mieszkańców gminy Długołęka, rodziców i dzieci odbyły się w 4 świetlicach wiejskich (rekrutacja we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Długołęce). Było to działanie obejmujące całą rodzinę. Celem było zwiększanie umiejętności porozumiewania się w rodzinie, budowania podmiotowych relacji z dziećmi opartych na szacunku, akceptacji i zrozumieniu. Rodzice mieli okazję uczestniczenia w ćwiczeniach z komunikacji, tak by ich dziecko nie czuło napięcia z powodu konfliktu między rodzicami. Dzieci podczas zajęć aktywnie spędzały czas wolny z rodzicami. Podczas warsztatów była możliwość indywidualnych rozmów z terapeutą rodzinnym. Warsztaty prowadzone przez profesjonalistów stworzyły przede wszystkim okazję do aktywnego, twórczego spędzania czasu. Na zajęcia zakupione zostały materiały oraz gry, które zostały rozdysponowane wśród uczestników warsztatów.
  - Biblioteka „Przeczytaj mam, tato” – stworzenie działu w Gminnej Bibliotece Publicznej w Długołęce, do którego zostały przekazane pozycje literackie z zakresu podnoszenia kompetencji wychowawczych, umiejętności stawiania granic w rodzicielstwie, przemocy w rodzinie. Zostały również zakupione: książki, bajki terapeutyczne skierowane do dzieci, które w delikatny sposób nawiązują do trudnych tematów (tj. np. „Zły Pan” Gro Dahle & Svein Nyhus). Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej również utworzył na własne potrzeby „Mini-biblioteczkę”, w szczególności do wykorzystania w pracy asystentów rodziny.
  - Wykłady dla rodziców „Zrozumieć przemoc” przeprowadzone przez pracownika socjalnego podczas zebrań dla rodziców na terenie trzech szkół z gminy Długołęka. Działanie przy współpracy ze szkołami- zaangażowanie w motywowanie do uczestnictwa w wykładzie. Cel: poznanie, uświadomienie form przemocy wobec dzieci, konsekwencji zachowań przemocowych, skutkach psychologicznych i społecznych, mitach dotyczących stereotypowego myślenia na temat zjawiska przemocy. Zwrócenie uwagi na konieczność zawiadamiania służb społecznych o powzięciu informacji o stosowaniu przemocy w rodzinie
  - Zabawa Mikołajkowa wraz z paczkami dedykowana dzieciom z rodzin zagrożonych i doświadczających przemocy w rodzinie.
  - Piknik Rodzinny, którego celem było wskazanie rodzicom i dzieciom możliwości wspólnego spędzania czasu wolnego aktywnie i na świeżym powietrzu.
- j) Motywowanie osób doświadczających przemocy do korzystania z możliwości wsparcia ośrodków interwencji kryzysowych oraz innych specjalistycznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, w tym domów dla matek z dziećmi. Działania realizowane było w ramach pracy socjalnej oraz pracy z rodzinami asystentów rodziny. Osoby były kierowane między innymi do Ośrodka Interwencji Kryzysowej AKSON, gdzie były objęte specjalistycznym wsparciem.
- k) Podejmowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, w tym motywowanie i kierowanie do uczestniczenia w programach korekcyjno – edukacyjnych realizowanym przez Wrocławskie Centrum Zdrowia oraz programie psychologiczno – terapeutycznym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, organizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu. A także w ramach realizowanego projektu: „Rozmawiaj bez przemocy” współfinansowanego przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Ochronowego „Wspieranie Jednostek Samorządu

Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”. osoby kierowane były na indywidualne konsultacje z psychologiem dla osób stosujących przemoc w rodzinie, skierowane w szczególności do osób, w których była prowadzona procedura Niebieskiej Karty - pomoc osobom stosującym przemoc, w radzeniu sobie w sytuacjach dużego stresu, kryzysu oraz pomoc w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację.

- l) Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi, samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi, w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

III. Podnoszenie poziomu wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie poprzez następujące działania:

- a) Rozpowszechnianie informacji o procedurze „Niebieskie Karty” prowadzone w szczególności przez pracowników socjalnych ds. przeciwdziałania przemocy, a także w ramach pracy socjalnej oraz pracy z rodzinami przez asystentów rodziny. Kampania informacyjno-edukacyjna na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach projektu „Rozmawiaj bez przemocy”. Formy przekazu: plakaty, ulotki, broszury informacyjne dołączone do gminnej gazety, informacje zamieszczane na fanpage na portalu Facebook, a także na stronach GOPS i Urzędu Gminy Długoleśka, został zakupiony roll-up z logiem projektu.
- b) Informowanie o instytucjach rządowych i samorządowych, podmiotach oraz organizacjach pozarządowych, które organizują pomoc (medyczną, psychologiczną, prawną, socjalną, zawodową i rodzinną) dla osób doświadczających przemocy oraz które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, przede wszystkim w środowisku lokalnym. Poprzez aktualizowanie bazy danych o instytucjach świadczących pomoc rodzinie, wprowadzanie na stronę internetową czy portal społecznościowy Facebook informacji o możliwościach i formach pomocy oraz realizowanych programach. Informacje o miejscach i formach pomocy, zawierały dane teleadresowe, sposób kontaktu, czas i miejsce, gdzie można uzyskać poradnictwo i wsparcie oraz jego zakres.
- c) Edukację i informowanie społeczności lokalnej o zjawisku przemocy w rodzinie, w tym skutkach przemocy w rodzinie, poprzez zamieszczanie artykułów i informacji na tablicy ogłoszeń oraz stronie internetowej. W 2019 roku działania były podejmowane w ramach projektu „Rozmawiaj bez przemocy” poprzez:
  - Kampanię informacyjno-edukacyjną na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
  - Międzygminną Konferencję - Forum profilaktyki i zapobiegania przemocy w rodzinie.
  - Konkurs dla dzieci i młodzieży szkolnej pt. „Stwórz historię – mówię NIE przemocy”.
  - Gminny Dzień Bez Przemocy zorganizowany w Szkole Podstawowej w Brzeziej Łące.
  - „Akademię aktywnego rodzica” – warsztaty, poradnictwo rodzinne i psychologiczne dla rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie.
  - Bibliotekę „Przeczytaj mamó, tato” – stworzenie działu w Gminnej Bibliotece Publicznej w Długoleśce.
  - Wykłady dla rodziców „Zrozumieć przemoc” przeprowadzone przez pracownika socjalnego podczas zebrań dla rodziców na terenie trzech szkół z gminy Długoleśka.
- d) współuczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach społecznych oraz prowadzenie lokalnych kampanii społecznych:

- Udział w kampanii „16 dni bez przemocy.....” podjęcie działań na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie, w dniach od 25 listopada do 10 grudnia 2019r., w godzinach od 12 do 14 w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Długołęce, został utworzony Punkt Informacyjny dla osób doznających przemocy w rodzinie. Osobami udzielającymi informacji była Magdalena Okoń i Joanna Polak pracownik socjalny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Kampania białej wstążki i dekalog prawdziwego mężczyzny (ulotki).
- Sporządzenie Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Długołęka, obejmującej problemy społeczne związane między innymi ze stosowaniem przemocy, nadużywaniem alkoholu oraz uzależnieniami oraz postawami społecznymi wobec tych zjawisk. Dane są oparte na podstawie przeprowadzonych anonimowych ankiet wśród różnych grup społecznych, w tym środowisk zagrożonych przemocą w rodzinie.

IV. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności oraz wdrażanie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, w formie szkoleń, konferencji oraz superwizji, realizowane były poprzez następujące działania:

- 1) 15 – 17.04.2019 r. i 08-10.05.2019 r. – „Warsztat rozwoju kompetencji zawodowych w zakresie prowadzenia interwencji kryzysowej”, Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu – udział wzięło dwóch przedstawicieli ZI.
- 2) 13 czerwiec 2019 r. Superwizja – Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – w siedzibie Niebieska Linia - udział wzięło dwóch przedstawicieli ZI.
- 3) 19.07.2019 r. - VI Kongres Mediatorów Rodzinnych pn. „Miasta Mediacji”; Centrum Arbitrażu i Mediacji we Wrocławiu – udział wzięło trzech przedstawicieli ZI.
- 4) 26.08.2019 r. – 14.11.2019 r. – Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – Stowarzyszenie Moc Wsparcia w Sosnowcu - udział wzięło dwóch przedstawicieli ZI.
- 5) 31.10.2019 r. – szkolenie pt.: „Praca z rodziną dotkniętą przemocą. Aspekty psychologiczne i prawne”- w siedzibie Urzędu Gminy Długołęka - udział wzięło 12 członków zespołu ZI oraz zaproszeni pracownicy socjalni z ościennych gmin.
- 6) 21- 22.10.2019 r. – V Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa pt.: „Więzi, które chronią. Język, który nie rani”.- Stowarzyszenie Psychoedukacji i Terapii „Evolutio” we Wrocławiu- udział wzięło czterech przedstawicieli ZI.
- 7) 28-29.11.2019 r. – Komunikacja wolna od przemocy. Warsztat prowadzony w oparciu o model M.B Rosenberga, – Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu – udział wzięło trzech przedstawicieli ZI.
- 8) 04.12.2019 r. - Międzygminna Konferencja - Forum profilaktyki i zapobiegania przemocy w rodzinie - konferencja w ramach międzygminnego porozumienia dla mieszkańców trzech gmin: Długołęki, Siechnic, Żórawiny oraz zaproszonych osób, które działają w obszarze przeciwko przemocy w rodzinie.

II.2. Wskaźniki służące osiągnięciu celów programu

Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego odbywać się powinny nie rzadziej, niż raz na trzy miesiące. W roku 2019 zostało zwołane 5 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego:	- 08 luty 2019 r., - 07 maja 2019 r. - 06 sierpnia 2019 r. - 28 października 2019 r.
--	---

	- 02 grudnia 2019 r.
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Roboczej w 2019 r.:	<ul style="list-style-type: none"> • 5 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, • 305 posiedzeń Grup Roboczych, (w tym jedna GR kilkakrotnie w sprawie tej samej rodziny)
Liczba przekazanych formularzy „Niebieska Karta” cz. A, do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego, od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 roku. * wynika, że w jednej rodzinie zostało założonych dwie lub kilka „Niebieskich Kart”	<p>* 87 „Niebieskich Kart” wniesione przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Policję – 73 • Oświatę – 1 • Ochronę Zdrowia – 0 • Ośrodek Pomocy Społecznej – 11 • Zespół Interdyscyplinarny z Polski – 2 • GKRPA – 0
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” cz. C w 2019 r.	62 – ogólna liczba wypełnionych formularz „Niebieska Karta” cz. C w 2019 r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” cz. D w 2019 r.	59 – ogólna liczba wypełnionych formularzy ze sprawcą - „Niebieska karta” cz. D związku z wszczęciem procedury. Do 59 osób, co do których zachodzi podejrzenie, że są sprawcami przemocy, wysłano 140 wezwań (w tym kilkakrotnie do jednego sprawcy przemocy.)
Powiadomienie Sądu Rodzinnego i zwrócenie się z prośbą o wgląd w sytuację rodziny.	21
Powiadomienie Komisariatu Policji w Długołęce w związku ze zgłoszeniem występowania przemocy oraz zwrócenie się z prośbą o monitoring środowiska.	90
Zawiadomienie Prokuratury o popełnieniu przestępstwa, w związku ze znęcaniem się nad bliskimi członkami rodziny art. 207 Kodeksu karnego.	4
Skierowanie sprawców przemocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym organizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie:	5 Do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym organizowanym przez PCPR, zgłoszono 5 sprawców przemocy w rodzinie z terenu gminy Długołęka, 3 osoby wzięły udział w programie.
Została uruchomiona procedura dot. leczenia odwykowego w stosunku do osób, co do których zachodziło podejrzenie, że są sprawcami przemocy.	10

Zespół Pomocy Rodziny zorganizowany w GOPS w Długołęce, który ma na celu tworzenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Długołęka ":	Liczba spotkań: 52 spotkania
Kampania informacyjno-edukacyjna i ilość zakupionych w tym celu materiałów.	3000 ulotek 100 plakatów 4000 broszur
Międzygminne Forum profilaktyki i zapobiegania przemocy w rodzinie „Dialog zamiast przemocy”.	Liczba uczestników – 100 osób
Szkolenie pt. „Praca z rodziną dotkniętą przemocą. Aspekty psychologiczne i prawne”, dla pracowników socjalnych i asystentów rodziny w ramach porozumienia między gminami.	Liczba uczestników: 21
Konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży szkolnej z terenu Gminy Długołęka z zakresu przemocy pt. „Stwórz historię - mówię NIE przemocy”.	10 szkół z terenu gminy Długołęka, w tym 13 prac zostało nagrodzonych.
Spotkania w świetlicach wiejskich dedykowane dla matek i dzieci „Odbuduj swoją siłę”.	40 osób
Spotkania w świetlicach wiejskich dla rodzin z dziećmi „Akademia aktywnego rodzica”.	210 osób
Indywidualne spotkania rodzinne w miejscu zamieszkania rodzin wieloproblemowych „Naucz się ze mną rozmawiać”.	4 rodziny
Biblioteczka „Przeczytaj mamó, tato”- doposażenie Gminnej Biblioteki Publicznej w Długołęce oraz utworzenie biblioteczki w budynku Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długołęce w ramach wsparcia rodzin z problemami wychowawczymi.	Zakupiono 110 książek
Wykłady dla rodziców z zakresu profilaktyki przemocy w rodzinie, prowadzone przez pracownika socjalnego w trzech szkołach podstawowych: Długołęka, Mirków, Szczodre	3 szkoły podstawowe
Indywidualne konsultacje dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba porad psychologa - udzielono 33 porady
Gminny Dzień Bez Przemocy zorganizowany w Szkole Podstawowej w Brzeziej Łące	300 osób
Przeprowadzenie i sporządzenie Diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Długołęka	Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Długołęka
Liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta” w 2019 r.	47 • brak zasadności podejmowania działań;

	<ul style="list-style-type: none"> ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy rodzinie; zmiana miejsca zamieszkania sprawcy/ofiary
Obecnie aktywne „Niebieskie Karty” - stan na dzień 31.12.2019 r.	44 „Niebieskie Karty”
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w 2019 r.: <i>* wynika, że w jednej rodzinie zostało założonych dwie lub kilka „Niebieskich Kart”</i>	* 68 rodzin (ponieważ w kilku rodzinach została założona ponownie „Niebieska Karta” w toku tej samej procedury)
Liczba dzieci w tych rodzinach:	92 dzieci
Przypadki odebrania dziecka z rodziny na podstawie art.12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	0
Liczba eksmisji z lokalu w trybie art. 11 a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:	0
Świadczenia pomocy społecznej udzielane z powodu występowania przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii.	Alkoholizm - 39 Przemoc - 2

III. Podsumowanie

Przemocą nazywamy zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie lub zaniechanie, skierowane przeciw członkowi rodziny naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Jest to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie, bądź też zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste. Poniższy wykres przedstawia eskalację przemocy w gminie Długołęka na przełomie roku 2018/ 2019, na podstawie liczby formularzy „Niebieska Karta” cz. A, przekazanych do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Przy czym w roku 2018 procedury „Niebieska Karta” cz. A (łącznie 60) zostały wszczęte przez: Policję – 25 kart, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce – 29 kart, Oświatę – 4 karty, Ochronę Zdrowia – 2 karty; zaś w roku 2019 procedury „Niebieska Karta” cz. A zostały wszczęte przez: Policję – 73 karty, Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce – 11 kart, Zespół Interdyscyplinarny z Polski – 2 karty oraz oświatę – 1 karta.

Aby skutecznie zapobiegać przemocy w rodzinie potrzebne są skoordynowane działania właściwych instytucji, które koncentrują się na potrzebach i prawach osób doświadczających przemocy. Działania realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długoleści, we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym, policją, placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi skierowane były na przeciwdziałanie przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Jest wiadomym, iż zintegrowana współpraca służb działających na terenie gminy znacząco przyczyni się do zwiększania skuteczności pomocy dla osób doświadczających przemocy, do pogłębienia wiedzy społeczeństwa o zjawiskach przemocy oraz możliwościach uzyskania specjalistycznego wsparcia.

ZASTĘPCA KIEROWNIKA
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Długoleści

Katarzyna Mądrecka

Bibliografia:

1. Wioletta Jedlecka „*Formy i Rodzaje przemocy*”, Wrocław , wydawnictwo Beta-druk, Wydawca Wydział Prawa Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, 2007.
2. Babette Rothschild „*Ciało pamięta, Psychofizjologia traumy i terapia osób po urazie psychicznym*”, wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2014.
3. Joanna Helios, Wioletta Jedlecka, „*Współczesne oblicza przemocy – Zagadnienia wybrane*”, Wrocław, Uniwersytet Wrocławski, 2017.
4. Renata Durda „*o przemocy domowej w Polsce*” - Wywiad z Renatą Durdą, kierowniczką "Niebieskiej Linii", Źródło: PAP, www.wyborcza.pl, 2012.
5. Wanda Badura – Madej, Agnieszka Dobrzyńska – Mesterhazy „*Przemoc w rodzinie, Interwencja kryzysowa i psychoterapia*” Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000.

Opracowanie:

Joanna Polak – pracownik socjalny

Katarzyna Mądrecka - zastępca kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długoleści

PRACOWNIK SOCJALNY

Joanna Polak